

9.3.2012

Dnr 1925/4/11

Belutfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

SPRÅKLIGA RÄTTIGHETER VID FLYGFÄLTETS SÄKERHETSKONTROLL

1

KLAGOMÅLET

Klaganden kritiserar i sitt brev 13.5.2011 till justitieombudsmannen säkerhetskontrollen vid Helsingfors-Vanda flygfält. Enligt klaganden hade han inte fått betjäning på svenska.

- - -

3

AVGÖRANDE

Grunder för bedömningen

Jag har redan i mitt beslut 8.6.2009 dnr 1242/4/07, 1447/2/07 och 1223/2/08 ansett att säkerhetskontroll av flygpassagerare är en offentlig förvaltningsuppgift.

Justitiekanslern i statsrådet har sedermera kommit till samma slutsats i sitt beslut 10.1.2011 dnr OKV/364/1/2009 som uttryckligen gällde tillämpningen av språklagen vid säkerhetskontroll av flygpassagerare. Justitiekansler ansåg även att på flygplatsoperatörer som genomför säkerhetskontroll av flygpassagerare ska tillämpas det som i språklagen sägs om myndigheter. På sådan faktisk utövning av offentlig makt som genomförandet av säkerhetskontroll av flygpassagerare motsvarar tillämpas enligt justitiekanslern närmast språklagens 10 § (individens språkliga rättigheter hos myndigheterna), 23 § (myndigheternas skyldighet att förverkliga språkliga rättigheter), 32 § (myndigheternas information) och 33 § 1 och 4 mom. (anslag som riktar sig till allmänheten).

Vidare konstaterade justitiekanslern att vid sådan faktisk utövning av offentlig makt som utförandet av säkerhetskontroll motsvarar följer det inte automatiskt av personens rätt att använda finska eller svenska att alla säkerhetskontrollanter behöver behärska svenska. Beroende på fallet och situation kan det enligt justitiekanslern i fråga om säkerhetskontrollerna t.ex. vara tillräckligt att man utöver tillbörliga meddelanden, anslag och annat motsvarande material på olika språk genom andra lösningar gällande arbetsskift, kommunikationsmedel och motsvarande säkerställer att den person som genomgår en säkerhetskontroll och säkerhetskontrollanten omedelbart kan få kontakt med en tillräckligt svenskkunnig person som stöder säkerhetskontroller.

Enligt Finavia Abp:s utredning i det aktuella fallet har bolaget efter justitiekanslerns beslut utarbetat instruktionen "Språken i säkerhetskontrollen", och Helsingfors-Vanda flygfältet har gått igenom instruktionen med de företag som tillhandahåller säkerhetskontrolltjänster. Instruktionen förutsätter att alla de flygplatser som opereras av Finavia ska erbjuda kunder i säkerhetskontrollen möjlighet till service på finska eller svenska på det sätt som föreskrivs i språklagen. Alla instrukt-

ioner som gäller säkerhetskontrollen ska finnas till hands på de platser där säkerhetskontroller utförs, inbegripet bestämmelser om transport om vätskor samt en förteckning över föremål och ämnen som är förbjudna i handbagaget. Instruktioner förpliktar också flygplatserna att sörja för att en person som kan finska och svenska står till förfogande eller är anträffbar när säkerhetskontrollen är öppen. Om det inte är möjligt att ha en säkerhetskontrollant som talar svenska vid varje enskild säkerhetskontroll strävar man efter att från annat håll i terminalen inkalla en säkerhetskontrollant eller någon annan anställd med kunskaper i svenska. I undantagsfall kan hjälp inkallas till och med från någon annan av de flygplatser som Finavia opererar.

Vidare konstaterar Finavia i sin utredning att vid tidpunkten för den händelse som avses i klagomålet fanns det ingen säkerhetskontrollant med färdigheter i svenska vid säkerhetskontroll 3 på Helsingfors-Vanda flygplats. Dessutom var alla anvisningar om säkerhetskontrollen slut. Finavia anser att Helsingfors-Vanda flygplats hade misslyckats i sin uppgift att säkerställa att de föreskrivna kundavisningarna på finska och svenska finns till hands vid varje säkerhetskontroll. Också SOL Palvelut Oy hade enligt Finavia för sin del misslyckats eftersom bolaget inte hade kunnat uppfylla kraven i lagen och de krav som Finavia har ställt på kundservicen i säkerhetskontrollen.

Till följd av klagomålet har Finavia åter en gång repeterat ålägganden som föreskrivs i språklagen i samråd med vart och ett av de företag som tillhandahåller tjänster för säkerhetskontroll. Chefen för företagssäkerhetsenheten på Helsingfors-Vanda flygplats har dessutom gett servicecheferna i uppdrag att dagligen kontrollera att de förpliktelser som följer av språklagen tillgodoses vid varje säkerhetskontroll på flygplatsen. SOL Palvelut som tillhandahåller säkerhetskontrolltjänster har gett en uppdaterad intern anvisning i vilken servicecheferna tydligt tilldelas ansvar för att förpliktelserna enligt språklagen tillgodoses. Finavia Abp har även startat ett program i syfte att förbättra tjänsterna och trivseln på Helsingfors-Vanda flygplats och övriga flygplatser som Finavia driver. De förpliktelser som följer av språklagen är en del av detta program och Finavias servicelöfte till kunderna.

Kommunikationsministeriet har i sitt yttrande konstaterat att Finavia Abp har på tillbörligt sätt omfattat luftfartslagen och strävat efter att tillämpa den och annan lagstiftning som styr bolagets verksamhet. Utifrån Finavia Abp:s utredning har ministeriet inte förutsättningar att bedöma de påståenden som klaganden i sitt klagomål för fram om förfarandet i ett enskilt fall. Finavia Abp har enligt ministeriet i och för sig inte bestridit de påståenden som framställs i klagan.

Ställningstagande och åtgärder

För det första betonar jag att nu är det fråga om förverkligandet av de språkliga grundrättigheterna som tryggas i grundlagens 17 § och preciseras i språklagen.

På grund av det tillgängliga materialet är det inte möjligt att detaljerat ta ställning till händelseförloppet i detta enskilda fall. Trots detta kan förfarandet kritiseras åtminstone av den anledningen att – så som framgår av Finavia Abp:s utredning – vid tidpunkten för den händelse som avses i klagomålet hade det inte funnits någon säkerhetskontrollant med färdigheter i svenska tillgänglig och alla anvisningar om säkerhetskontrollen hade varit slut.

Således är det på grund av klagandens berättelse och Finavia Abp:s utredning ytterst sannolikt att klagandens språkliga rättigheter i praktiken inte hade blivit vederbörligen tillgodosedda.

På grund av de åtgärder som Finavia Abp redan har vidtagit med anledning av detta klagomål anser jag emellertid som min slutsats att ärendet inte förutsätter ytterligare åtgärder från min sida än att jag meddelar Finavia Abp min ovan nämnda uppfattning genom att sända bolaget en kopia av detta beslut. Samtidigt sänder jag en kopia av beslutet även till kommunikationsministeriet.

- - -